

L' EXCURSIONISTA

BOLLETÍ MENSUAL

DE LA

ASSOCIACIO CATALANISTA D' EXCURSIONS CIENTÍFICAS

FUNDADA EN 26 DE NOVEMBRE DE 1876

ANY II.

BARCELONA 31 DE JANER DE 1879

NÚM. 3.

CONDICIONS DE LA PUBLICACIÓ

GRATIS PERA 'LS ASSOCIATS.—Pera 'ls no socis: 2'50 pessetas al any.—Número sol 25 cénts
—Se suscriu en lo LOCAL DE LA ASSOCIACIÓ, PARADÍS, 10, SEGON, ahont deuen dirigir-se totas
las comunicacions y en las llibrerias de Verdagner, Parera, y Felip.

CONFERENCIAS SOBRE ARQUEOLOGÍA

En la primera secció de las conferencias que sobre «Nocions d' arqueología» ha donat lo President D. Eduart Tamaro, ha tractat suscintament los orígens de la ciencia arqueológica que ha definit «coneixement de la historia dels pobles per llurs monuments.» Ha fet una metódica enumeració histórica de sos adelantaments desde las mes remotas épocas: desde las citas de Pausanias y altres autors de l' antigüetat, ha fet una extensa enumeració de las principals obras nacionals y estrangeras que tractan de l' arqueología y per últim no oblidá mencionar al catalá Boades que segons certas noticias escrigué sobre arqueología en lo sigle xiv.

Establertas las principals divisions de dita ciencia entrá en lo exámen de lo relatiu á l' arquitectura.

En aquest camp los monuments megalitichs cridaren abans de tot l' atenció del disertant; després d' ells las grans obras monumentals d' orient Indicas, Persas, Mexicanas y Peruanas, essent molt notables las consideracions que presentá respecte als monuments egípcis en los que descobrí una mes elevada imitació de la naturalesa y un art completíssim que deixá sentir molt després sa poderosa influencia.

Diffícil es condensar aquí quant esposá respecte als dos arts clàssichs grech y romá, sens oblidar las construccions etruscas. Fixadas las formas caracteriscas de cada ordre y son objecte de respectiva aplicació, passá una magnífica y detinguda revista á las diversas classes de monuments que tant enaltiren aquells arts, y demostrá palpablement, valentse sempre de excelents láminas, sas bellesas y l' us particular á que foren dedicats.

No foren menos escullidas las consideracions que esposá respecte á l' art románich que descrigué complertament; y arrivant á ocuparse de l' art ojival en sos tres períodos realsá sos singulars primors y establí d' una manera irrefragable que aquell art ab fixos y coneguts principis, una volta concebut lo nou arch apuntat com á membre principal arquitectónich, acomodá á aquest totas las altres parts de la construcció, quedant robust en sa lleugeresa aparent, per medi de diversas construccions accessorias.

Descrit lo notable vol del renaixement en lo sicle xvi, lloá la feliç imitació de las obras clàssicas; ponderá sas modificacions esplendorosas, y senyalats los characters de l' estil plateresch, del borrominesch, y últimament del barroquisme y churriguerisme en Espanya, senyalá sos acerts y marcadas caygudas fentne per últim un sintétich resúmen que completá las moltsas ideas exposadas ab claretat y ab rigurós ordre metódich; essent calurosament aplaudidas las conferencias esmentadas á las que seguirán las referents á l' escultura.

CRÓNICA DE L' ASSOCIACIÓ (1)

(Continuació.)

OCTUBRE.—*Dia 4.*—Sessió de la secció científica. Se llegí y aprobá lo reglament particular de la secció. Se nomenaren pera la clasificació y conservació dels objectes del museu als Srs.: D. Roman Arnet per la sub-

(1) Dehnen colocarse en son lloch respectivament los dos següents apartats.

AGOST.—*Dia 9.*—Sessió de la secció artística en la qual se nomená President de la Secció á D. Ramon Padró, Vice president y President interí durant l' ausencia d' aquell Sr. á D. Ursino Mitjans y Secretari á D. Salvador Arnet y Ricart. Se nomená una comissió pera estudiar las bases del Reglament de la Secció composta dels Srs. Fiter, Mitjans y Padró.

Dia 28.—Sessió de la Secció artística en la qual se llegí y aprobá lo Reglament especial de la Secció.

secció de Mineralogia y Botànica, D. Salvador Armet per la de Zoologia, Conxiologia y Fòssils D. Joseph Fiter y D. Eudalt Canibell per la de Física y Química y á D. Francisco X. Tobella pera la de Agricultura.

Dia 9.—Vetllada literaria en lo saló del «Fomento de la Produccion Española» en la cual lo soci Sr. Aulestia y Pijoan doná lectura de sa memoria «Barcelona: son passat, son present y son esdevenidor »

Dia 21.—Excursió á Sant Cugat del Vallés. Se doná compte de varis treballs literaris y objectes arqueològichs enviats á l' Associació y d' haber aquesta obtingut medalla de primera classe en la última exposició retrospectiva. Fou visitat lo monastir y totas las preciositats que conté. Se tregueren notables dibuixos y se calcaren varias lápidas fentse á mes una transcripció de duas interessants tauletas gòticas que contenen l' epitafi-biografia del abat Othon y un inventari de las reliquias que possehia l' monastir.

Dia 23.—Sessió de la secció literaria. Se nomena una comissió pera la redacció del Reglament composta dels Srs. D. Joseph Fiter, D. Antoni Aulestia y D. Francisco Manel Pau.

Dia 31.—Junta General. Se doná lectura d' una memoria del Sr. Alsius, soci delegat á Banyolas referent á varias antigüetats romanes de La Garriga, y lo Sr. Masriera ho feu de sa memoria històrica arqueològica referent á Sant Andreu de Llavaneras. S' acceptá en principi la formació d' un Diccionari Artístich-Monumental de Catalunya y s' acordá concorre á la Exposició Universal de Paris.

NOVEMBRE.—*Dia 4.*—Excursió á Canovellas, Llerona y Granollers, visitantse en lo primer punt la bonica esglesia purament románica y enterantse d' alguns documents del arxiu de la parroquia la qual posseheix ademés varis objectes arqueològichs notables; en lo segon la esglesia del meteix estil y se regiraren alguns documents interessants; y en lo tercer la esglesia gòtica y lo típich porcho del mercat del segle xvii contemplantse també ab viu interés los variats exemplars de finestras gòticas y platerescas que posseheix la població d' alguns dels quals se 'n tregueren dibuixos.

Lo Sr. Arabía llegí una carta de D. Pere Pellicer delegat á Ripoll excitant á l' Associació á recabar del Excm. Ministre de Foment la prompte entrega de la cantitat assignada pera la restauració d' aquell històrich monastir.

Dia 16.—Junta General. Lo soci Sr. Barallat llegí una extensa y detallada memoria de sa visita al monastir de Poblet; lo Sr. Fiter é Inglés un treball referent á la fundació de l' Associació y lo Sr. Canibell altre memoria d' una excursió feta per ell á Orrius y Argentona.

Dia 18.—Excursió á Cornellá. Se doná compte del nombrament fet per la Junta Directiva, d' una comissió composta dels socis Srs. Auléstia y Arnet pera efectuar los treballs convenientes pera concorre á la Exposi-

ció universal de Paris. Se doná compte també d' haberse passat una comunicació á la Illtre. Junta parroquial de Granollers sollicitant la prompte desaparició del tambor existent davant la fatxada gòtica d' aquella iglesia. Se visitá l' iglesia y 'l castell ó gran casal senyorial acertadament restaurat en l' época actual y en Sant Joan Despí, l' iglesia moderna ahont se conservan algunas bonas pinturas dels retaules de l' antiga. Prop d' aquest poble hi ha la masía anomenada de Can Codina ahont es de notar una pintura representant á Sant Francesch, enllassada ab interessants tradicions religioses, entr' ellas la de qu' estigué 'l Sant en la casa á sa vinguda Catalunya.

Dia 30.—Vetllada necrológica en memoria dels literats y artistas Sra. Villamartin y Srs. Saleta, Poch, Rialp, Llaveria, Cadafalch y Sianesi. Obrí la vetllada lo Sr. President llegint un treball alusiu al acte y fent la biografia del Sr. Sianesi, continuant la sessió ab la lectura de la necrologia de D.ª Isabel de Villamartin pel Sr. Tàmaro, la del Sr. Saleta per lo Sr. Aldavert, la del Sr. Llaveria per lo Sr. Riera y Bertran, la del Sr. Poch per lo Sr. Pau, la del Sr. Rialp per lo Sr. Careta y la del senyor Cadafalch per l' Sr. Tobella. Se donaren seguidament á conèixer Clemencia Isaura de la Sra. Villamartin, una poesia y tres fantasias de D. Felip de Saleta, y altres composicions dels Srs. Torres y Reyató, Gras, Gallard, Guimerá y Serch dedicadas á la memoria de las indicadas personas.

DESEMBRE.—*Dia 6.*—Junta General. Lo Sr. Valls y Vicens llegí un treball referent á la conservació de las costums tradicionals de Catalunya, lo Sr. President altre de D. Joaquim de Moner, soci delegat á Huesca referent á unas ranxerías célticas descobertas en «Les Conques», y lo senyor Torras una memoria del Sr. Canibell donant noves referents á Valldoreix.

Dias 8 y 9.—Excursió á Vilafranca, San Martí Sarroca, Olérdula y Moja. En Sant Martí se doná compte d' una comunicació de D. Joseph Pella y Forgas oferint en nom y en comissió dels poetes y escriptors del Ampurdá y de La Selva tot son concurs y simpatias envers l' Associació. Se llegí lo Reglament interior del local de l' Associació aprovat ja per la Junta Directiva. Se visitá la preciosa iglesia románica del segle xi verdadera joya d' art, contemplantse també ab entusiasme l' artística situació del poble y de las ruinas de son históric castell. En Vilafranca l' iglesia parroquial, la casa-palau que fou del rey D. Jaume I, la iglesia de Sant Francisco notable especialment per sos recorts históricos y ahont se conservan remarcables sepulcres, la iglesia de Sant Joan, antigüetat artística notabilísima y avuy en vies d' acertada restauració, la casa de la vila ahont se guardan varis llibres interessants pera l' historia de la població y finalment lo Centre agrícola. En Sant Miquel d' Erdol ó Olérdula vegeuren los tan celebrats restos d' antiquíssimas construccions entre' ellas una muralla feta de grans rocas, un grandió estany ó bassa y varias fondas

sitjas tot obert en la penya. En lo cementir que hi ha al costat de l'iglesia s'hi veuen varias sepulturas talladas en la roca que presentan la forma del cos huma. L'esglesia es també notable per sa molta antiguetat y rústica sencillesa. Lo mes notable de Moja es una gran torra circular arruinada y la iglesia antiga ab son ábside circular ab tipich cimbori.

NOVAS.

Agrahint á nostres companys en la premsa la reproducció que s'han servit fer de algunas de las més interessants novas del BOLLETÍ, devém pregarlos que en lo successiu tingan la dignació de fer constar sa procedencia.

Per olvit de caixa deixá de continuarse en l'últim número del BOLLETÍ, que habian acceptat lo carrech de sócis protectors de nostra Associació, los Excm. Sr. Capitá general de Catalunya y lo Ilm. Sr. Bisbe de la Diócessis, *fentho abdós ab entussiastas oficis.*

També lo Excm. Ajuntament de Barcelona ha acceptat en sessió solemne lo nombrament de Protector de nostra Associació.

Ha sigut colocada en l'iglesia de Sta. María del Mar un nova vidriera de grans dimensions que conté las imatges dels profetas Isaias, Jeremias, Ezequiel y Daniel. Tant lo dibuix de ditas figuras com lo colorit de la vidriera en son conjunt, produeixen excelent efecte resultant l'obra digne de son autor lo distingit pintor D. Claudi Lorenzale que ha sigut ben secundat pels reputats vidrieristas Srs. Amigó.

Podem també comunicar altre grata noticia als aymadors de la pintura catalana y es la de que ha sigut acordada per la Real é Il·lustre Arxiconfraría de la Puríssima Sang de N. S. Jesucrist, la immediata res-

tauració dels grans cuadros de s' capella en lo Pí que avuy se trovan en llastimós estat.

Continna en S. Just la restauració de las capellas col·locantse una nova vidriera en las de la dreta; mes no tot segueix allí lo mateix camí, puig han sigut penjadas enormes cortinas de sarja blava en tots los finestrals grans, y no 's pensa encara en treure lo tambó que tapa y desfigura lo frontis de tant antiga com hermosa iglesia.

Enterada aquesta Associació per un de sos més distingits y competents consócis, de que segueix encara la bárbara destrucció dels capitells del claustre de S. Cugat del Vallés, te endressadas las corresponents comunicacions á fi de que s' hi pose correctiu y no parará sas reclamacions fins á conseguírho.

Durant lo mes que fina s' han verificat duas interessants excursions á la finca denominada la *Pallaresa* prop de Sta. Coloma de Gramanet, molt notable com á exemplar de las mellors conservadas casas senyorials de arquitectura plateresca. També 's visitá la vila de Badalona, ahont s' hi vehuen uns ben conservats fragments de un mosáich romá en casa Pinós, y espargidas per la vila bellas mostrars de construccions de l' etat mitjana, especialment esbeltas finestras.

En estas excursions acompanyá als sócis lo digne delegat á Badalona Mossen Martí Framís, á quí l' Associació no pot menys de regradiar son entussiasme pera aquella, y sa distingida amabilitat.

Tenim lo gust de consignar en las planas del *Bolletí* lo llegítim triunfo obtingut per los joves, y ja llorejats arquitectes, Srs. D. Lluís Domenech y D. Joseph Vilaseca en lo concurs pera 'l projecte d' edifici de Ensenyansas provincials que deu axecarse en lo carrer de Ronda. Los plans presentats per aquells Senyors, y que han sigut adoptats per la Diputació, son verament notables tant baix lo punt de vista técnich com purament artístich, revelantshi inspiradas tendencias cap á nous estils arquitectónichs qu' enlassin las tradicions artísticas de la terra ab los elements que pera la decoració donan los materials que proporciona l' industria y 'ls avenços moderns.

L' *Associació catalanista* que s' honra de contar entre sos individuos

af Sr. Domenech, té una vera satisfació en felicitarlo coralment, aixís com á son digne company lo Sr. Vilaseca.

S' ha publicat ultimament la entrega 18.ª del *Album pintoresch monumental de Catalunya* contenint una bella vista del clautre de San Cugat del Vallés ab fulla esplicativa de D. Lluís Domenech.

Han seguit las conferencias sobre *Arqueología* del Sr. Támara, y terminat las que sobre *Literatura catalana antiga* ha donat lo Sr. Auléstia Pijoan.

Desde la publicació del derrer número del *BOLLETÍ* han acceptat lo cambi los periódichs següents: *Butlletí de la Associació d' excursions Catalana*, *Revista geográfica y estadística*, *El eco Guixolense*, *El eco ampurdanés* y *El eco de Badalona*.

Llegim en un colega: *El Eco del Noya* de Igualada, denuncia lo fet grave de que lo testament (voldrá dir codicil) autógrafo del rey D. Ferran d' Antequera, que morí en dita vila, així com lo privilegi original, concedit per lo rey D. Pere IV lo Ceremoniós, en lloch d' esser en l' arxiu municipal, se troban en poder d' un ex-regidor.

Lo citat periódich ofereix, si no s' aten á sa denuncia, aclarir aqueix assumpto.

Per nostra part y comprenent l' importancia de dits documents, en especial del primer que los historiadors encara desconeixen, nos atrevim á cridar la atenció de l' autoritat competent pera que mani restituir á son primitiu depósit los aludits diplomas tant interessants pera la historia, á fi de que puguin esser estudiats.

Las obras de restauració que fins avuy se han portat á cap en lo monastir de Poblet son las següents: se han refet las teuladas, y se n' ha fet una de nova sobre 'l portich. Se han rejuntat ab ciment las llambordas de los terradets dels claustres á 'n els quals s' han posat canals lo meteix que á la glorieta del centre.

Además se han tapiat la porta d' entrada del palau de D. Martí y alguns dels finestrals de la dreta de la església per los quals pujant per sobre la runa se podia facilmente entrar en son interior.

La obra mes important de totes ha sigut la que se ha fet en la sala de la biblioteca antiga, ahont se han resseguit las voltas y se han refermat las columnas per medi de argollas de ferro.

Lo fret ha impedit la continuació de eixas obras que la celosa Comissió de Monuments de Tarragona pensa continuar tant bon punt tornia lo bon temps.

ALBUM

PINTORESCH MONUMENTAL DE CATALUNYA

PUBLICAT PER LA

ASSOCIACIÓ CATALANISTA D' EXCURSIONS CIENTÍFICAS

Aquesta publicació te per objecte fer coneixer las bellesas artísticas y naturals d' aquesta terra.

La primera colecció composta de 24 vistas acompanyadas de noticias históricas, descripcions y guia, s' está publicant quinquenalment desde 1.er de Maig pròxim passat, al preu de 36 pesetas en dos ó quatre pllassos y de 35 en un sol pllasso.

Se suscriu en los punts següents:

Verdaguer: Rambla del mitx, n.º 5.—Felip: Zurbano, n.º 6.—Masferrer Portaferrixa, n.º 21.—Parés: Petrixol, n.º 3.—Local de la Associació: Paradís, núm. 10, 2.^a

Las suscripciones de fora de Barcelona se dirigiran á D. Cárlos García, administrador del «Album,» Passeig de la Aduana, 5, 4.^t Lo franqueig es á càrrech del suscriptor.

Pera los associats numeraris y delegats la suscripció es al preu de 24 pessetas, dirigintse directament al administrador del album.

Imprenta de «La Renaixensa», Xuclá, 13, baixos.